

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

С.М. Пушкар

Харківська медична академія
післядипломної освіти

До питання про післядипломне викладання сучасних методів комбінованого (променевого й хірургічного) спеціального лікування онкологічної патології

Положення про необхідність застосування спеціального лікування всім без винятку онкологічним хворим у всьому світі не становить предмета для дискусій і загальноприйняте в усіх цивілізованих країнах як стандарт якості лікування даної категорії хворих. Загальновідома значна розбіжність медіан виживаності хворих, які не одержують спеціального лікування, а також явне відставання якості життя онкологічних хворих поза спеціальним лікуванням [1]. Парадоксально, що неповне охоплення спеціальним лікуванням хворих спостерігається в основному не на периферії країни, а насамперед у великих академічних центрах [2]. Таке становище пояснюється неповнотою інформації, наданої хворій людині щодо реальних прогнозів неспеціального лікування, а також недостатньою обізнаністю широких лікарських мас з даної проблеми [3]. У свідомості фахівця широкого профілю лікування онкологічного хворого асоціюється насамперед з оперативним втручанням. Розуміння того, що в двох третинах випадків онкологічної патології успіх лікування залежить саме від комплексної променевої та хемотерапії досягнуто ще не повсюдно. У світлі даного положення справ на передній план виступає викладання онкології у вузах з акцентуванням на післядипломну освіту [4].

Зважаючи на сучасні важкі матеріальні умови, акцент викладацької діяльності, на жаль, перенесено на виїзні цикли, ближче до клінічних баз. Безперечно, викладацька діяльність спрямована на підвищення кваліфікації лікарів, тобто вже сформованих фахівців, які володіють

певними навичками, багажем знань, досвідом роботи, що склався за усталеним стереотипом клінічного мислення, має яскраво окреслену певну специфіку. Матеріал, що викладається, має бути спрямований на відновлення, систематизацію й оптимізацію наявних знань у фахівців, у яких сформувалися базові професійні знання. Це не може бути викладання «з чистого аркуша», як це відбувається при навчанні в медичних інститутах. З огляду на старший вік учнів, лекції і практичні заняття методично будують так, щоб запобігти розпорошуванню й постійно підтримувати концентрацію уваги аудиторії. Для цього застосовують прийом дозованої передачі інформації, сучасні клінічні класифікації підносять, щоб освіжити вже існуючі знання безперечно «шановної і досвідченої аудиторії». Подібний підхід не тільки легить самолюбству присутніх, але й сприяє кращому засвоєнню матеріалу завдяки створеній позитивній атмосфері, доброзичливості та причетності їх як фахівців до обговорюваного матеріалу. Привертає увагу той факт, що аудиторія, найчастіше висококваліфікована, не пробає лекторові некомпетентності. Це накладає особливу відповідальність на викладача, що зобов'язаний бути фахівцем саме з вузького профілю матеріалу, який викладає, тобто вести лікувальну діяльність у відповідному відділенні клінічної бази. Зважаючи на те, що практично вся сучасна медицина працює в «страховому полі», уся лікувальна діяльність здійснюється відповідно до загальноприйнятих «консенсусних» стандартів якості лікування, і матеріал, що викладається, має бути співзвучним із загаль-

ноприйнятими у світі класифікаціями основних нозологічних одиниць [5]. Відповідно пропонувані схеми лікування мають бути загальноприйнятими і співвідноситися із сучасними стандартами реальних можливостей практичної охорони здоров'я. Висвітлюючи останні, у тому числі дорогі, методики лікування, не звужуємо, таким чином, клінічного кругозору слухачів. Через це подібна діяльність перетворюється на методичну роботу з проведення у практичну охорону здоров'я сучасних загальноприйнятих у світі стандартів, й у такий спосіб зближує вітчизняну і світову охорону здоров'я, що відповідає прагненню нашої держави до інтеграції в європейське суспільство. Безумовно, пропонувана інформація, як прийнято на кафедрі, має обов'язково підтверджуватися практичними навичками викладача, здатного, за необхідності, продемонструвати або кваліфіковано прокоментувати вузькоспеціальні моменти залежно від сформованої конкретної навчальної ситуації. Останнє передбачає лікувальну активність і кваліфікованість працівників кафедри. Безпосередні результати клінічної діяльності мають обов'язково підтверджувати матеріал, що викладається на вимогу кафедри, обов'язково спиратися на власні клінічні спостереження і приклади.

Потік стаціонарних учнів через фінансові причини останнім часом різко скоротився. Отже, викладацька діяльність на виїзних циклах, яка дозволяє мінімізувати фінансові витрати курсантів, стала дуже актуальною, що, зрозуміло, виключено для курсів первинної спеціалізації. Колектив кафедри онкохірургії й онкогінекології у своїй викладацькій діяльності прагне не знижувати якість викладання у вимушених «похідних» умовах, забезпечуючи участь курсантів у клінічних розборах, професорських обходах, практичних заняттях у профільних відділеннях. Відповідно на передній план виступає застосування сучасних засобів викладання та оновлення архаїчних наочних посібників, застосовуваних раніше. Використання відео- і сучасного проекційного устаткування значно розширило можливості викладання клінічного матеріалу, демонстрації анатомічних особливостей, процесу оперативного втручання. Лекційний пристрій для де-

монстрації «Over head projector», порівняно недавно застосований на кафедрі, значно модернізував і розширив викладацькі можливості, надаючи кращу мобільність і якість зображення. На порозі впровадження у навчальний процес цифрової мультимедійної проекційної технології, що може дати новий «технологічний прорив» у викладацькій діяльності. Застосування подібних технічних засобів — перспектива найближчого майбутнього, що стримується тільки відносно високою вартістю подібного устаткування.

Триває ефективне використання комп'ютерного тестування отриманих знань. Їх об'єктивізація потенціє курсанта до самонавчання і тим самим оптимізації результатів викладацької діяльності працівників кафедри [4].

Незважаючи на зазначені досягнення в оптимізації навчального процесу «на виїзді», слід сказати про прагнення кафедри створити штатний стаціонарний режим роботи. Специфіка викладання лікарям — зрілим фахівцям накладає особливу відповідальність, вимагає впровадження сучасних методик викладання, постійного відновлення та редагування доведеного до уваги слухачів матеріалу, застосування сучасних засобів ілюстрування навчального матеріалу.

Викладацька діяльність працівників кафедри онкохірургії й онкології в галузі післядипломної освіти спрямована на підвищення лікарської кваліфікації і впровадження сучасних стандартів якості лікування.

Література

1. Шальков Ю.Л., Гранкин И.А., Бойко В.В., Сыгал А.С. Рак желудка: критерии ожидаемых исходов. // Материалы 10-го съезда онкологов Украины. — К., 2001. — С. 139.
2. Бюлетень Національного канцер-реєстру України. Рак в Україні 2000–2001 рр. Захворюваність, смертність, показники діяльності онкологічної служби. — К., 2002. — 73 с.
3. Мечев Д.С. Єдина освіта радіологів в Україні // УРЖ. — 1999. — Т. VII, вип. 4. — С. 438.
4. Циганенко А.Я., Кривонос М.В., Більченко О.С. // Там же. — 1998. — Т. VI, вип. 3. — № 3. — С. 370–372.
5. Справочник по онкологии / Под ред. С.А. Шалимова, Ю.А. Гриневича, Д.В. Мясоедова. — К.: Здоров'я. — 2000. — 558 с.

Дата надходження: 16.12.2002.

Адреса для листування:
Пушкар Сергій Миколайович,
ХМАПО, вул. Корчагінців, 58, Харків, 61176, Україна